Oponentský posudek na disertační práci Ing. Tomáše Votavy, M.A.

„Kolektivní zpráva jako prostředek vymahatelnosti autorského práva v informační společnosti"

Disertační práce je zaměřena na nesmírně aktuální oblasti autorského práva, které se v souvislosti s rozvojem informační společnosti a s prudkým nárůstem významu tvorby duševních statků jako motoru současné ekonomiky stává úzkým místem ekonomického rozvoje. Změna legislativního nazírání na uplatňování autorských práv, směrnice orgánů Evropské unie usilující o sjednocení právního rámce kreativní činnosti ve všech členských zemích spolu s živou diskusí nad adekvátností stávající legislativy v této oblasti uvozují význam zpracování tohoto tématu. V tomto rámci se autor věnuje specifické oblasti uplatnění autorského práva, kterou je kolektivní správa. Cíle uvedené v úvodních pasážích práce jsou proto jasně dané, logické a účelné.

První z cílů si klade za úkol posouzení platné právní úpravy z hlediska fungování kolektivní správy; principem druhého cíle je sledování efektivity kolektivní zprávy při zahrnutí zájmů jednotlivých stakeholderů.

Výzkumné metody jsou pak dány potřebou popisu a analýzy stávající právní úpravy v této oblasti, v komparaci zjištěných poznatků se situací v jiných rozvinutých zemích. Vhodně zvolená indukční metoda pak autorovi otvírá prostor pro posouzení sledovaných právních norem, právní praxe a postavení jednotlivých subjektů.

Vědecké metody v tomto smyslu lze považovat za adekvátní resp. v daném kontextu jako jedině možné, neboť konkrétní analýza či uplatnění metody deduktivní by nutně vedlo k zahlcení tématu širokým spektrem aspektů uplatnění autorského práva v různých zemích a tím k praktické neukončitelnosti prací.

Práce je ve svém celku obsahově vyvážená, od širšího nárysu společensko- ekonomického pozadí rozvoje informatické společnosti a dovození nutných změn legislativy až po širší definici kolektivní správy, jak z hlediska její funkčnosti v globálním měřítku, tak i v užším pohledu ekonomické a právní praxe České republiky.

Shrnutí, upřesnění popřípadě analýza jednotlivých pojmů je dáno nutností systematizovat pojmový aparát, jak z hlediska významu jednotlivých pojmů, tak i co do srovnatelnosti domácí a zahraniční terminologie. V následujících pasážích autor konkrétně specifikuje vývoj kolektivní správy v jejím vývoji a nastiňuje stěžejní body pro srovnání české a unitární právní praxe. V hlavní části disertace se autor podrobně věnuje fundamentálním otázkách kolektivní správy a rozebírá jednotlivé aspekty její právní úpravy, kompetence a problémy, s nimiž se setkává výkon praxe kolektivního správce. Práce zde zachází až do podrobností, přesto pozitivně hodnotím výběr jednotlivých témat jako logický základ pro formulaci pozdějších závěrů.

V syntetizující části práce autor usiluje o uplatnění hlavních poznatků komparativní analýzy pro formulaci námětů ve vztahu k dalšímu postupu při úpravách legislativního rámce kolektivní správy.

Právě v těchto závěrečných pasážích autor přináší shrnutí jednotlivých výzkumných aktivit. Vysoce oceňuji ekonomický vhled do právní úpravy sledovaných procesů, zdařilou definici zájmů jednotlivých subjektů a stakeholderů v procesu uplatňování autorského práva, stejně jako i charakteristiku zájmu těchto aktérů v prudce se měnících podmínkách rozvoje informační společnosti. Sympatické je, že se autor nevyhýbá kritickým pohledům a to jak na stávající úpravu, tak i na recentní novelizace souvisejících předmětných právních norem. S autorem nelze než souhlasit, že účelnost jednotlivých forem výkonu kolektivní správy, je nutné odvodit zejména od zájmů jednotlivých nositelů, s tím, že v praxe v této oblasti dlouhodobě předbíhá a předbíhat bude, jednotlivé kroky v úpravě právního rámce.

S taktem, avšak s dostatečnou razancí, autor potom vznáší otázku, zda nositelé autorských práv mají být skutečně a ve všech případech podřízeni, zastoupeni kolektivním správcem, jakkoliv to může být z ekonomického hlediska efektivní. Z tohoto pohledu autor otvírá i související, nesmírně závažné otázky liberalismu, hospodářské soutěže a politického rámce ochrany duševního vlastnictví. Využití syntetické metody autorovi otevřelo prostor pro systematizaci výsledků dílčích analýz a formulovat nové poznatky v zájmu harmonizace právní úpravy ochrany duševního vlastnictví a fungování kolektivní zprávy.

Je pochopitelné, že rozsah tématu autorovi otevřel prostor pro hlubší vhled do jednotlivých konkrétních problémů fungování kolektivní správy, kde jako argumentačního aparátu využívá spíše citací přičemž se opírá o důkladně zpracovaný citační aparát. Práci by nicméně neuškodilo hojnější používání kasuistiky, jak pro větší průkaznost výsledných tvrzení, tak přinejmenším pro zvýšení čtivosti jednotlivých pasáží.

Vzhledem k tomu, že autor v závěru práce charakterizuje i nutné nové směry vědeckého bádání v dané oblasti, měl by se dle mého názoru další výzkum opřít o intraspektivní analýzu jednotlivých situací či přímo právních kauz v řešené oblasti. Měl by v mnohem širší míře využít rozboru statistických dat a ekonomických ukazatelů v oblasti kreativní ekonomiky a rozvoje ekonomického segmentu nazývaného „kreativní průmysly". Práci lze z uvedených hledisek chápat jako přínos, zejména pro teoretické uchopení výkonu autorských práv, včetně konkrétních námětů na řešení sporných ustanovení v legislativě.

Ze všech uvedených hledisek považuji cíle, které si autor v úvodu práce stanovil za naplněné a práci proto doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí.

V Praze 26. 8. 2019

Doc. Ing. Jiří Patočka, CSc.